

Uluslararası Öğrencilerin Üniversite Seçimini Etkileyen Etmenler

The factors that affect international students' university selection

Soner Polat, Yaser Arslan

Kocaeli Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, Kocaeli

Özet

Araştırmanın amacı, Türkiye'deki yükseköğretim kurumlarında öğrenim gören uluslararası öğrencilerin ülkeleri dışında bir üniversiteyi seçerken kullandıkları seçim ölçütlerini ortaya koymaktır. Araştırma, Türkiye'nin Marmara bölgesinde yer alan Gebze Teknik Üniversitesi ve Kocaeli Üniversitesi'nde öğrenim gören 67 ülkeden 228 uluslararası öğrencinin oluşturduğu çalışma grubu ile yapılmıştır. Çalışma nitel araştırma deseni kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın verileri bir açık uçlu soru aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmada elde edilen veriler içerik analizinin aşamalarına tabi tutulmuştur. Araştırma sonucunda uluslararası öğrencilerin üniversite tercihi yaparken kullandıkları ölçütler; akademik, örgütsel, ekonomik, sosyal ve bireysel etmenler olmak üzere beş ana tema altında toplanmıştır. Araştırma sonucunda uluslararası öğrencilerin üniversite tercihi yaparken kullandıkları en önemli ölçütün akademik etmenler altında yer alan eğitim kalitesi alt temasının olduğu saptanmıştır. Üniversite seçimindeki diğer önemli ölçütler ise burs olanakları, üniversitenin yer aldığı şehrin özellikleri, üniversitenin ve akademik personelin ünü, bölüm tercihi ve tanıdık önerileridir.

Anahtar sözcükler: Uluslararası öğrenci, üniversite seçimi, yükseköğretim.

Abstract

This study aims to reveal choice criteria of international students who study at higher education institutions in Turkey while they prefer an abroad university. Participants of the study were 228 international students from 67 countries who study at Gebze Technical University and Kocaeli University. Qualitative research method was used in this study. Data of the research were gathered via an open-ended question, and content analysis procedure was applied to the data. Results revealed that choice criteria of international students during university preference were classified under five themes such as academic, organizational, economic, social, and individual factors. According to results, international students used quality of education, sub-theme of academic factors most, during their university preference. Other important criteria were scholarship opportunities, opportunities provided by the city where the university is situated, reputation of the university and academic staff, department preference, and suggestions of acquaintances.

Keywords: International student, higher education, university preference.

Üniversiteler öğrencilerin ilgi, yetenek ve kapasitelelerini en akılcı biçimde kullanarak, nitelikli insan gücünü oluşturmayı amaçlamaktadır (Sayan ve Aksu, 2005). Küreselleşmeyle birlikte, gelişmiş batılı ülkeler başta olmak üzere pek çok ülkede öğrenciler önemli bir insan kaynağı olarak görülmeye başlanmıştır (Tekelioğlu, Başer, Örtlek ve Aydın, 2012). Eğitimin önemli bir pazar haline geldiği günümüzde, gelişmiş insan kaynağını yetiştirme, daha çok sayıda ve daha nitelikli uluslararası öğrencileri bünyesine ka-

tabilme konusunda üniversiteler arası yarış daha da artmaya başlamıştır.

Dünya'daki birçok gelişmiş ülke, yükseköğretimde uluslararasılaşma politikaları çerçevesinde kendi yükseköğretim sistemlerini güncelleyerek hem nitelikli iş gücü sağlamak hem de kendi ülkelerinin refah seviyelerini artırmaktadır. Böylece diğer ülkelerin yüksek öğretim sistemleri ile yarışmada uluslararasılaşmayı güçlü bir argüman olarak kullanmaktadırlar (Cerna, 2014). Küreselleşen dünyada gelişmiş ülkeler uluslararasılaşma

İletişim / Correspondence:

Doç. Dr. Soner Polat
Kocaeli Üniversitesi Eğitim Fakültesi,
Eğitim Bilimleri Bölümü,
İzmit, 41380, Kocaeli
e-posta: spolat@kocaeli.edu.tr

Yükseköğretim Dergisi 2017; Çevrimiçi Erken Baskı. © 2017 Deomed

Geliş tarihi / Received: Ekim / October 10, 2016; Kabul tarihi / Accepted: Mart / March 19, 2017

Bu çevrimiçi makalenin atfı künyesi / Please cite this online article as: Polat, S., Arslan, Y. (2017). Uluslararası öğrencilerin üniversite seçimini etkileyen etmenler. *Yükseköğretim Dergisi*, doi:10.2399/yod.17.007

Çevrimiçi erişim / Online available at: www.yuksekogretim.org • doi:10.2399/yod.17.007 • Karekod / QR code:

ile birlikte çok sayıdaki uluslararası öğrenciden önemli düzeyde gelirler elde etmektedir. Önümüzdeki on yıllarda öğrenciler ve öğretim üyelerinin farklı ülkelerdeki yükseköğretim kurumlarıyla daha fazla etkileşime gireceği, akademik araştırmalarda uluslararası işbirliklerinin öneminin artacağı ve sınır ötesi hareketliliğin yükseköğretimin önemli parçalarından biri haline geleceği öngörülmektedir (OECD, 2009). Uluslararası öğrenci sayısının değişimi incelendiğinde son 40 yılda kendi ülkesi dışında yükseköğretim için eğitime giden öğrenci sayısının dört kattan fazla artarak dört milyonu geçtiği görülmektedir (OECD, 2011). 1975'te tüm dünyada bir milyonun altında olan uluslararası öğrenci sayısı, 1990'da 1.3 milyona, 2000'de 2.1 milyona, 2010'da ise 4.1 milyona erişmiştir. Yükseköğretim uzmanlarının öngörülerine göre bu artış devam ederek 2025 yılının 8 milyona ulaşacaktır (de Wit, 2008).

Türkiye'de öğrenim gören uluslararası öğrenci sayısı da her geçen gün artmaktadır. 2001 yılında 17 bine yakın olan uluslararası öğrenci sayısı 2014 yılında 48 bini aşmış ve Türkiye'deki toplam yükseköğretim öğrencisi sayısı içerisinde uluslararası öğrencilerin oranı %0.9 olmuştur (Kalkınma Araştırmaları Merkezi-KAM, 2015). Buna rağmen Türkiye'de uluslararasılaşma yükseköğretim sisteminin merkezi ve bürokratik yapısı nedeniyle henüz istenilen düzeyde değildir (Şemeret, 2015). Tüm dünyadaki uluslararası öğrencilerin %0.9'una ev sahipliği yapan Türkiye (OECD, 2014) bu oranı 2018 yılında %1.5'e çıkartmayı hedeflemektedir (KAM, 2015).

Tekelioğlu ve diğerlerine (2012) göre dünya genelinde ve Türkiye'de uluslararası öğrencilerin sayılarının artmasında; (1) Uluslararasılaşan ortak öğretim programları, öğrenci hareketliliği ve öğrenci değişim programları imkânlarının artması, (2) teknolojinin gelişmesiyle seyahat imkânlarının artması ve seyahat ücretlerinin ucuzlaması, (3) Türk üniversitelerinin sayılarının ve dışa açılımlarının son yıllarda artması, (4) devletin uluslararası öğrencilere yönelik tanıtım faaliyetlerinin artması, teşvik ve bursların sağlanması, (5) dünyada yükseköğretimdeki eğitim kalitesinin son yıllarda bilinirliğinin artması, (6) sosyal, kültürel, dini ortak benzerliklerin olması gibi faktörler etkili olmaktadır. Türkiye'nin uluslararası öğrencilere yönelik sistematik yaklaşımı ilk olarak Türk Cumhuriyetlerinin bağımsızlıklarına kavuşmasından sonra, 1992-1993 eğitim-öğretim yılında başlatılan Büyük Öğrenci Projesi ile olmuştur (KAM, 2015). Türkiye'nin G-20'ye üye ülkeler arasında yer alan büyük bir ekonomi olması, Türkiye yükseköğretim sisteminin 193 yükseköğretim kurumu ve altı milyona yakın öğrencisiyle büyük bir ekosistem olması (YÖK, 2016), uluslararası sıralamalarda Türkiye'den altı üniversitenin ilk 500 üniversite içerisinde yer alması (THE, 2015a) ve uluslararası öğrencilere sunulan Türkiye Bursları gibi faktörlerin uluslararası öğrenciler için de Türkiye'yi daha çekici duruma getirmekte olduğu söylenebilir. Bu

gelişmelere ve YÖK'ün uluslararasılaşma vizyonuna rağmen (Çetinsaya, 2014) Türkiye'deki üniversitelerin merkezi bir kurum olan YÖK'e bağlı olarak çalışmaları üniversitelerin kendi başlarına uluslararasılaşma stratejisi geliştirememelerine neden olmaktadır. YÖK üniversitelere uluslararasılaşma konusunda bir vizyon sunarken; üniversitelere bu süreci nasıl izlemeleri gerektiği, bu konuda belirli bir sınırın, teşviğin ve yardımın olup olamayacağı konularındaki belirsizlikler üniversitelerin uluslararasılaşma stratejisi geliştirmelerinde önemli bir engel oluşturmaktadır (Özer, 2012; Özoğlu, Gür ve Coşkun, 2012). Bir yükseköğretim kurumunun uluslararası öğrenciler tarafından tercih ediliyor olması, o yükseköğretim kurumunun uluslararası öğrencilerin seçim ölçütlerine uygun olmasıyla yakından ilişkilidir (Wilkins ve Huisman, 2013).

Üniversite seçimi rasyonel, pragmatik, çok faktörlü ve oldukça karmaşık bir süreçtir (Moogan ve Baron, 2003). Ramasubramanian, Gyure ve Mursi (2003) üniversite seçimini etkileyen faktörleri; akademik prestij (prestijli, barışçıl ve akademik odaklı), kültürel hayat (sanat odaklı, bilim odaklı, teknolojik, güvenli ve eğlenceli), atletik ün (aktif, spor odaklı ve aktiviteler) ve üniversitenin çekiciliği (sıcak, davetkar, arkadaş canlısı ve karşılanabilir) olarak sınıflandırırken; Mehboob, Shah ve Bhutto (2012) ise üniversite seçimini etkileyen faktörleri iç faktörler (istek, kariyer ve yetenek), dış faktörler (bölümler, maliyet, yeri, itibar, tanıtım ve olanaklar) ve sosyal faktörler (arkadaşlar, öğretmenler ve aile) olmak üzere üç grupta toplamıştır.

Öğrenciler üniversitenin amaç ve işlevlerinde belirtilen nitelikleri kazanmak için ve kendilerini en iyi şekilde yetiştirmek için üniversitelerde öğrenci olmaya çalışmaktadırlar. Aday öğrencilerin seçenekleri arttıkça, karar verme süreci de daha karmaşık bir hale gelmektedir. Bu süreç içerisinde öğrenciler farklı iç ve dış kaynaklı etkenlerin etkisinde kalmaktadır. Özellikle öğrencinin seçeceği üniversite ve bölümün geleceği açısından önemli olduğu düşüncesi öğrencilerin tercih yapma sürecini zorlaştırmaktadır. Uluslararası öğrenci açısından düşünüldüğünde ülke seçiminin de işin içine girmesi bu süreci daha da zorlu hale getirmektedir.

Mazzarol ve Soutar'a (2002) göre yurtdışında öğrenim görme kararının verilmesi üç aşamalı bir süreci içermektedir: (1) Öğrencinin yurtdışında öğrenim görmeye karar vermesi, (2) öğrenim görülecek ülkenin seçilmesi, (3) öğrenim görülecek kurumun seçilmesi. Öğrenim görülecek ülkenin seçimini etkileyen altı faktör bulunmaktadır. Bu faktörler; (1) ülke ile ilgili bilgi ve farkındalık, (2) kişisel tavsiyeler, (3) maliyet, (4) çevre, (5) coğrafi yakınlık ve (6) sosyal bağlantılardır. Türkiye'de Türkiye uyruklu öğrencilerin, öğrenim ücreti alınan vakıf üniversitelerini tercih nedenlerinin araştırıldığı bir çalışmada vakıf üniversitesi tercihinde en etkili ölçütün, ilk sırada ücret, ikinci sırada kontenjan, üçüncü sırada akademik kadro olduğu, daha sonra ders kre-

di sayısı, üniversitenin faaliyet yılı, giriş puanı, binaların fiziki yapısı, yerleşke alanı ve üniversitenin yürüttüğü kültürel etkinliklerin takip ettiği sonucuna ulaşılmıştır (Özgüven, 2011). Öğrenim ücreti alınmayan devlet üniversitelerinde yapılan bir çalışmada ise üniversite tercihini etkileyen en önemli faktörün sınavda alınan puan düzeyi olduğu görülmüş; bunu, üniversitenin ailenin yaşadığı yere yakın olması, şehrin ve çevresinin çekiciliği faktörleri izlemiştir (Gavcar, Bulut ve Karabulut, 2005). Uluslararası öğrencilerin Türkiye'deki bir vakıf üniversitesini tercih nedenlerinin araştırıldığı bir çalışmada uluslararası öğrencilerin tercih nedenleri olarak eğitim kalitesinin, burs imkânlarının ve bilimsel başarının öne çıktığı görülmüşken, bunları arkadaş ya da dost tavsiyesi ile sosyal imkânların izlediği görülmektedir (Tekelioğlu vd., 2012). Bu araştırma ise Türkiye'deki devlet üniversitelerinden Kocaeli Üniversitesi ve Gebze Teknik Üniversitesi'ni tercih eden uluslararası öğrencilerin üniversite tercihi yaparken göz önünde bulundurdıkları ölçütleri ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırma, üniversite öğrencisi adaylarına tercih yapmada ışık tutarken, YÖK ve üniversitelere de uluslararası öğrenciler tarafından neden tercih edildikleri konusunda fikir verecek ve veri temelli uluslararasılaşma politikaları geliştirmelerine katkı sağlayacaktır.

Gereç ve Yöntem

Araştırmanın Deseni

Bu çalışma, uluslararası öğrencilerin üniversite tercihi sürecinde kullandıkları ölçütleri saptamaya yönelik olduğu için nitel araştırma deseninde yapılandırılmıştır.

Katılımcılar

Araştırmanın katılımcıları 2015–2016 akademik yılında Gebze Teknik Üniversitesi ve Kocaeli Üniversitesi'ne kayıt yaptırıp öğrenim görmeye başlayan uluslararası öğrencilerden oluşmaktadır. 2015–2016 eğitim öğretim yılında Gebze Teknik Üniversitesi ve Kocaeli Üniversitesi'nde 102 ülkeden 2000'e yakın uluslararası öğrenci öğrenim görmektedir. Araştırmanın çalışma grubunu ise 67 farklı ülkeden yeni kayıt yaptıran 228 uluslararası öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan uluslararası öğrencilerin 84'ü (%36.8) kadın, 144'i (%63.2) erkektir. Katılımcıların 132'si (%57.9) lisans, 71'i (%31.1) yüksek lisans, 25'i (%11) ise doktora eğitimi görmektedir. Araştırmaya katılan uluslararası öğrencilerin 164'ü (%71.9) Kocaeli Üniversitesinde, 64'ü (%28.1) ise Gebze Teknik Üniversitesinde öğrenim görmektedir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Uluslararası öğrencilere erişebilmek için üniversitelerin Uluslararası İlişkiler Birimi'nden öğrencilerin isimleri ve e-posta adresleri alınarak öğrencilere e-posta aracılığı ile araştırmaya katılma daveti gönderilmiştir. Davet mektubu ile on-

line formun bağlantı linki öğrencilere gönderilerek anketin online doldurulması sağlanmıştır. Online formda öğrencilerin uyrukları, cinsiyetleri, öğrenim gördükleri eğitim düzeyi ve hangi üniversitede öğrenim gördükleri sorulmuştur. Ayrıca araştırmanın temel amacına yönelik "Öğrenim gördüğünüz üniversiteyi seçerken ölçüt olarak neleri dikkate aldınız?" açık uçlu anket sorusu sorulmuştur.

348 öğrenciye davet e-postası gönderilmiş, bunlardan 258 öğrenci online anketi doldurmuşlardır. Ancak 30 öğrencinin verileri; eksik doldurma, özensiz doldurma gibi nedenlerle geçersiz sayılmış ve bu nedenle 228 öğrencinin verileri kullanılmıştır. Uluslararası öğrencilerin üniversite tercihinde kullandıkları ölçütlerin neler olduğunu saptayabilmek için elde edilen verilere içerik analizi yapılmıştır. Bu tekniğe göre birbirine benzeyen veriler belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirilir ve okuyucunun anlayabileceği şekilde düzenlenerek yorumlanır. İçerik analizi tekniği; (a) verilerin kodlanması, (b) temaların bulunması (c) kodların ve temaların düzenlenmesi, (d) bulguların tanımlanması ve yorumlanması aşamalarından oluşur (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Verilerin güvenilirliğini sağlamak için katılımcı cevapları iki araştırmacı tarafından bağımsız biçimde çözümlenmiş daha sonra sonuçlar karşılaştırılmıştır. Tema ve alt temaların oluşturulması sürecinde de benzer yöntem izlenmiş ve büyük oranda benzerlik olduğu görülmüştür.

Bulgular ve Yorum

Uluslararası öğrencilerin Türkiye'deki üniversiteleri tercih ölçütleri; akademik, örgütsel, ekonomik, bireysel ve sosyal etmenler olmak üzere beş ana tema altında gruplandırılmıştır (■ Tablo 1).

■ **Tablo 1.** Uluslararası öğrencilere göre üniversite tercihlerinde etkili olan etmenler.

Tema	Alt temalar	F
Akademik etmenler	Eğitim kalitesi	104
	Üniversite ünü	17
	Akademik personel kalitesi	12
	Bilimsel araştırma ünü	8
Örgütsel etmenler	Üniversite kampüsünün niteliği	7
	Fiziki ve teknolojik alt yapısı	5
	Üniversitenin uluslararasılaşma düzeyi	5
	Lisansüstü eğitim olanakları	2
Ekonomik etmenler	Burs olanakları	27
	Şehrin özellikleri	24
Bireysel etmenler	İlgi ve yeteneklere dayalı bölüm tercihi	16
	Kültürel benzerlik	7
Sosyal etmenler	Tanıdık önerisi	12
	Üniversitenin sosyal olanakları	7

Akademik Etmenler

Akademik etmenler ana teması; eğitim kalitesi, üniversite ünü, akademik personelin kalitesi ve bilimsel araştırmaların ünü olmak üzere dört alt temada incelenmiştir.

Eğitim kalitesi

Yapılan birçok araştırma, aday öğrencilerin üniversiteyi tercihinde akademik anlamda en temel faktör olarak üniversitelerin kalite göstergelerini dikkate aldıklarını ortaya çıkarmıştır (Li ve Bray, 2007; Maringe ve Carter, 2007; Mazzarol ve Soutar, 2002). Üniversitenin ünü, eğitim kalitesi, personel kalitesi ve ünü, üniversitenin bilimsel yayın ve projelerinin görünürlüğü kalite göstergeleri içerisinde yer almaktadır.

Türkiye yükseköğretim sistemi 190'ı aşkın üniversitesi ile özellikle son yıllarda nicel ve nitel olarak gelişmektedir. Times Yükseköğretim Eki (*Times Higher Education Supplement*) (THE, 2015a) tarafından yayınlanan Dünyanın ilk 500 üniversitesi sıralamasına Türkiye'den 2014–2015 dönemi için altı üniversitenin girdiği görülmektedir. Bununla birlikte genç üniversiteler sıralamasına ise Türkiye'den yedi üniversite girmiştir (THE, 2015b). Son zamanlarda dünya ölçeğinde yapılan başka kalite sıralamalarında da Türkiye üniversitelerinin yer aldığı görülmektedir. Bütün bu bilgiler uluslararası öğrencilere Türkiye'de yükseköğretimin kalitesi konusunda bir fikir vermektedir.

Uluslararası öğrencilerin görüşlerine göre Türkiye'deki bir üniversiteyi seçmedeki en önemli ölçüt üniversitenin eğitim kalitesidir. Araştırmaya katılan 228 uluslararası öğrenciden 104'ü üniversitenin eğitim kalitesini üniversite seçmede önemli ölçüt olarak aldığını ifade etmiştir. Bu konuda öğrencilerden bazılarının görüşleri şunlardır:

“Türkiye’deki en iyi üniversitelerden birisi ve burada oldukça iyi deneyimler yaşayacağımı düşünüyorum.” (Erkek lisans öğrencisi - Madagaskar)

“Çünkü iyi bir üniversite olduğumu öğrendim ve buradan mezun olmanın bana artılar kazandıracağını düşündüm.” (Erkek lisans öğrencisi - Yunanistan)

“Buraya devam eden öğrenci arkadaşlarımdan buranın eğitiminin kaliteli olduğunu öğrendim. Bu üniversitenin bana en iyi şeyleri vereceğini ve beni alanımda rekabetçi bir birey yapacağını düşünüyorum.” (Erkek lisans öğrencisi - Etiyopya)

“Bu üniversite ile ilgili internette yazılanları okudum. Bloglarda yazılanlara baktım. Bu üniversiteyi bitirenleri iyi bir geleceğin beklediğini düşündüm ve burayı tercih ettim.” (Erkek yüksek lisans öğrencisi - Ürdün)

“Üniversitenin verdiği eğitimin ve diplomamın akredite olması beni etkilediği için bu üniversiteyi tercih ettim.” (Erkek lisans öğrencisi - Gine)

Akademik personel kalitesi

Üniversite tercihi yapacak aday öğrenciler, seçecekleri üniversitenin bilgi kaynaklarından (üniversitenin web sayfası, tanıtım katalogları, bloglar vb.) akademik personelin özgeçmişlerini, yayınlarını ve projelerini incelemektedirler. Üniversitenin akademik kadrosunun eğitim geçmişi, yayınlardaki ve projelerdeki gücü ve başarıları aday öğrencilerin tercihlerinde etkili olmaktadır. Bir üniversitenin en önemli kaynağı insan sermayesidir. Özellikle de, küreselleşen dünyada mezunların iş bulabilme kapasitesini artırabilmek için, uluslararası nitelikli bilim ve sosyal alanda ön plana çıkmış, tanınmış akademik kadrosunun olması üniversitenin saygınlığı ve çekiciliği açısından çok büyük önem taşımaktadır. Görüş bildiren 12 uluslararası öğrenci gitmek istediği üniversitenin akademik kalitesini iyi bulduğu için öğrenim gördüğü üniversiteyi tercih ettiğini ifade etmiştir. Öğrencilerden bazılarının bu konudaki görüşleri aşağıda sunulmuştur:

“Öğrenim görmek istediğim alanın öğretim üyelerini inceledim. Alanında ünlü öğretim üyeleri idi. O nedenle burayı tercih ettim.” (Erkek lisans öğrencisi - Bulgaristan)

“Bu üniversitenin hocalarının yayınlarını, projelerini inceledim. Çok değerli çalışmaları vardı. O nedenle burayı tercih ettim ve kabul edildim.” (Kadın doktora öğrencisi - Cezayir)

“Öğretim elemanları hakkında elde ettiğim olumlu bilgiler nedeniyle bu üniversiteyi seçtim.” (Kadın yüksek lisans öğrencisi - Zimbabve)

“Gelmeden önce seçtiğim bölümün hocalarının özgeçmişlerini inceledim. Benim bölümümden ABD ve Türkiye'nin en öndeki Üniversitelerini bitiren hocalar olduğu için bu üniversiteyi seçtim.” (Erkek yüksek lisans öğrencisi - Kırgızistan)

“Bu üniversiteyi, bitiren arkadaşlarımdan bu üniversitenin öğretim elemanlarının öğrencileri iyi şekillendirdiğini gördüğüm duyduğum için seçtim.” (Erkek lisans öğrencisi - Nijerya)

Üniversite ünü

Öğrenim görülecek üniversitenin dünya çapında görünür, bilinir olması ve uluslararası bağlantıları aday öğrencilerin tercih yapmasında önemli bir ölçüttür. Öğrenciler üniversitenin dünya çapında görünürlüğüne, bilinirliğine, bağlantılarına, mezuniyet sonrası iş bulabilme oranlarına bakarak üniversitenin ününe karar vermektedirler. Üniversitenin ünü ise üniversite tercih sürecinde önemli bir karar belirleyicisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Araştırmaya katılan 17 öğrenci öğrenim gördükleri üniversiteyi seçme ölçütü olarak üniversitenin ününü göstermişlerdir. Bazı öğrencilerin bu konudaki görüşleri şunlardır:

“Bu üniversite makine mühendisliği alanında Türkiye’deki tanınmış bir üniversite, o nedenle seçtim.” (Erkek lisans öğrencisi - Tunus)

“Özellikle bilgisayar bölümü Türk teknik üniversiteleri arasında ilk sırada olduğu için bu üniversiteyi seçtim.” (Erkek yüksek lisans öğrencisi - Somali)

“Atık su mühendisliği alanında zengin kadrosu, bilgi kaynakları ve ünü olduğu için bu üniversiteyi tercih ettim.” (Kadın doktora öğrencisi - Myanmar)

“Bu üniversite uluslararası düzeyde bilinen bir üniversite, bu nedenle birçok yerli ve yabancı öğrencisi var.... Ben de bu nedenle bu üniversiteyi seçtim.” (Kadın lisans öğrencisi - Kamboçya)

Bilimsel araştırma ünü

Üniversitelerin ulusal ve uluslararası düzeyde proje, yayın, patent ve teknoloji üretebilme kapasitesi ve bunu görünür bir şekilde aday öğrencilere sunması üniversitelerin tercih edilmesinde önemlidir. Sekiz öğrenci üniversitenin bilimsel araştırma konusundaki ününün üniversite seçiminde önemli bir etmen olduğunu ifade etmiştir. Bu konuda öğrencilerden bazılarının görüşleri şunlardır:

“Türkiye bursunu kazandığımda üniversitelerin araştırma skorlarını inceledim. Bu üniversite Türkiye'nin önde gelen üniversiteleri içerisinde yer alıyordu, o nedenle bu üniversiteyi tercih ettim.” (Erkek yüksek lisans öğrencisi - Zambiya)

“Türkiye'deki üniversitelerin uluslararası yayın sıralamalarından aklımda kalmıştı. O nedenle bu üniversiteyi tercih ettim.” (Erkek doktora öğrencisi - Etiyopya)

“Üniversite tercih sürecimde üniversitenin web sayfasını inceledim. Alanımla ilgili birçok proje yapıldığını gördüm. O nedenle bu üniversiteyi tercih ettim.” (Erkek yüksek lisans öğrencisi - Pakistan)

Örgütsel Etmenler

İkinci ana tema olan örgütsel etmenler ana teması; üniversite kampüsünün niteliği, fiziki ve teknolojik alt yapısı, üniversitenin uluslararasılaşma düzeyi ve lisansüstü eğitim olanakları olmak üzere dört alt temada incelenmiştir.

Üniversite kampüsünün niteliği

Birçok çalışmada (Lin, 1997; Price, Matzdorf ve Agahi, 2003; Soutar ve Turner, 2002) üniversite kampüsünün büyüklüğünün, görünümünün, binalarının modernliğinin, kampüsteki barınma olanaklarının öğrencilerin üniversiteyi tercih etme nedenleri arasında önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Uluslararası öğrencilerden yedisi üniversitenin kampüsünün büyük olmasının, güzel görünüme sahip olmasının etkileyici olduğunu belirterek üniversite kampüsünün niteliğinin üniversite seçiminde önemli bir etmen olduğunu ifade etmiştir. Bu konuda öğrencilerden bazılarının görüşleri şunlardır:

“Üniversite kampüsü çok büyük ve güzel. Gördüğümde buradan etkilendim ve burayı tercih ettim.” (Kadın yüksek lisans öğrencisi - Gürcistan)

“Kampüsü ve binaları çok modern ve güzel. Bu nedenle bu üniversiteyi tercih ettim.” (Erkek lisans öğrencisi - Rusya)

Fiziki ve teknolojik altyapısı

Öğrenciler kütüphane, derslik, laboratuvar gibi fiziki alt yapısı tamamlanmış üniversiteleri daha fazla tercih etme eğilimindedirler. Ayrıca öğrencilerin spor, müzik, eğlence etkinliklerine olanak sağlayan ve sosyal kültürel etkinlikleri sürekli canlı tutan bir kampüsü bulunan üniversiteleri tercih etmesi çok daha olasıdır. Üniversitenin engellilere sunduğu olanaklar, sağlık hizmetleri ve bilgisayar laboratuvarları gibi hizmetlerin varlığı da öğrenci tercih ölçütleri arasında yer almaktadır (Absher ve Crawford, 1996; Coccari ve Javalgi, 1995). Beş öğrenci üniversitenin fiziki ve teknolojik altyapısının iyi olmasının üniversite tercihinde önemli etmen olduğunu ifade etmiştir. Bu konuda öğrencilerden bazılarının görüşleri şunlardır:

“Üniversitenin web sayfasından teknolojik olanaklarını inceledim. Bilişim alt yapısı, laboratuvar olanakları iyiydi, bu nedenle burayı tercih ettim.” (Kadın yüksek lisans öğrencisi - Sierra Leone)

“Öğrenim gördüğüm alan uygulamalı eğitim için teknik alt yapı gerektiriyor. İnceledim, üniversitede bu alt yapının olduğunu gördüm.” (Erkek yüksek lisans öğrencisi - Kamerun)

Üniversitenin uluslararasılaşma düzeyi

Uluslararasılaşma konusunda yetkin bir üniversite, dünyadaki farklı ülkelerden öğrenci ve öğretim elemanlarını kendisine çekebilme, çok kültürlü bir çalışma ortamı sağlamakta, farklı ortaklıklar ve projeler yapmakta, mezunlarını yabancı şirketlerde veya uluslararası merkezlerde çalışabilecek şekilde donatmaktadır (Şemeret, 2015). Uluslararasılaşmayı içselleştiremeyen bir üniversitenin dünya yükseköğretim alanı içerisindeki rekabet etme şansı azalmaktadır. Uluslararası öğrencilerin üniversite seçerken dikkat ettikleri bir diğer konu da üniversitenin uluslararası açılımlarıdır. Bu nedenle üniversitenin uluslararasılaşma ve işbirlikleri konusundaki tanınırlığı aday öğrencileri kendine çekmektedir. Beş öğrenci üniversitenin uluslararasılaşmasının üniversiteyi tercih etmesinde etkili olduğunu ifade etmiştir. Bazı öğrencilerin bu konudaki düşünceleri şu şekildedir:

“Bu üniversite uluslararası programları ile yabancı uyruklu öğrencilerin bulunduğu bir üniversitedir. Farklı ülkelerden öğrencilerin burayı tercih etmesi beni de etkiledi.” (Erkek yüksek lisans öğrencisi - Orta Afrika Cumhuriyeti)

“Bu üniversitenin popülaritesi ülkemde yüksek ve ayrıca yabancı dilde eğitimi (İngilizce) vermesi nedeniyle tercih ettim.” (Erkek lisans öğrencisi - Afganistan)

“Bu üniversite uluslararası düzeyde bilinen bir üniversite, bu nedenle birçok yerli ve yabancı öğrencisi var. Aynı zamanda İstanbul'a çok yakın ve istediğim her zaman İstanbul'a rahatlıkla gidebiliyorum.” (Kadın lisans öğrencisi - Kamboçya)

Lisansüstü eğitim olanakları

Yüksek lisans ve doktora yaparak akademisyen olma hayali olan öğrenciler, alanında başarılı lisansüstü programları olan bir üniversiteyi seçmektedirler. Uluslararası bağlantıları sayesinde akredite olmuş bir üniversite, lisansüstü eğitim almak isteyen öğrencileri daha kolay kendisine çekmektedir. İki öğrenci üniversitenin lisansüstü eğitim olanakları nedeni ile öğrenim gördüğü üniversiteyi tercih ettiğini ifade etmiştir. Bu iki öğrenci bu konudaki düşüncelerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

“İstediyim alanda doktora yapmak istiyordum. Bu üniversitede doktora programlarının da olması beni bu üniversiteye odaklandırdı.” (Erkek yüksek lisans öğrencisi - Gana)

“Bu üniversite lisans öğrenimi yanında öğrencilerine kaliteli lisansüstü eğitim olanakları da sunuyor. Bu nedenle burayı tercih ettim.” (Erkek lisans öğrencisi - Cezayir)

Ekonomik Etmenler

Üçüncü ana tema olan ekonomik etmenler ana teması; burs olanakları ve şehrin özellikleri olmak üzere iki alt tema da incelenmiştir.

Burs olanakları

Güney Afrika ülkelerini kapsayan bir araştırmada, öğrencilerin bu ülkelerde eğitim almayı seçmelerinin temel nedenlerinden bir tanesi olarak Anglo-Sakson ülkelere göre bu ülkelerde daha makul öğrenim ücretleri olduğu ifade edilmiştir (Lee ve Schoole, 2014). Türkiye’ye gelen yabancı uyruklu öğrencilerin geldiği ülkelere bakıldığında Ortadoğu, Orta Asya, Afrika ve Balkan ülkelerinden gelen öğrencilerin çoğunlukta olduğu görülmektedir (KAM, 2015). Bu ülkeler ise ekonomik açıdan gelişmiş batı ülkelerine göre hatta Türkiye’ye göre çok daha az gelişmiş ülkelerdir. Türkiye’de eğitim ücretlerinin, ulaşımın, konaklama ve yeme-içme ücretlerinin ABD, Kanada ve Avrupa ülkelerine göre daha ucuz olması Türkiye’deki üniversitelerin tercih edilmesinde etkili olmaktadır. Türk üniversitelerinin tercih edilmesinde bir diğer önemli çekicilik de Türkiye Cumhuriyetinin yabancı uyruklu öğrencilere vermiş olduğu lisans ve lisansüstü eğitim bursudur. Sosyo-ekonomik durumu iyi olmayan yabancı uyruklu öğrenciler Türkiye Cumhuriyeti eğitim bursunu kazanıp Türkiye’deki üniversiteler arasından tercih yaparak Türkiye’deki üniversitelerde öğrenim görmektedirler. Öğrencilerin tercih nedeni ile ilgili verdikleri cevaplar da bu görüşü destekler niteliktedir. Araştırmada görüş bildiren 27 öğrenci Türkiye Cumhuriyeti bursu kazandığı için Türkiye’de bir üniversiteyi seçtiğini ifade etmiştir. Bu konuda öğrencilerden bazılarının görüşleri şunlardır:

“Ailemin ekonomik koşulları iyi değil. Türkiye Hükümeti lisans öğrencileri için burs veriyordu. Tercih yaptım, bu üniversiteyi kazandım.” (Erkek lisans öğrencisi - Sırbistan)

“Türkiye bükümeti burs ilanına başvurduğum, kazandım. Bana tercih fırsatı verdiler, ben de alanında en iyi üniversitelerden biri olan bu üniversiteyi tercih ettim.” (Kadın yüksek lisans öğrencisi - Filipinler)

“Ekonomik koşullarım iyi değildi. Türkiye bursunu kazandım. Ülkeme yakın iyi bir üniversiteyi tercih etmem gerekiyordu. Tercih listesinden bu üniversiteyi tercih ettim.” (Kadın yüksek lisans öğrencisi - Yunanistan)

“Ülkemde kendi şartlarımla üniversite okuma şansım yoktu. Türkiye bursunu kazandım. Burs programının bana önerdiği üniversiteler içerisinde en kaliteliğini seçmeye çalıştım.” (Kadın yüksek lisans öğrencisi - Kolombiya)

Öğrenim görülecek üniversitenin bulunduğu şehrin özellikleri

Üniversitenin bulunduğu şehrin coğrafi konumu, öğrencilerin geldiği ülkeye yakınlığı, ülkede önemli özellikleri olan şehirlere yakınlığı, ulaşım olanakları (hava, deniz ve kara ulaşımı), şehirdeki hayat pahalılığı, sosyal yaşam kalitesi, şehrin doğal, tarihi, kültürel güzelliği, yaşanan şehrin sakin güven verici küçük bir şehir olması öğrencilerin üniversite tercihlerini etkilemektedir. Öğrenciler kaliteli yaşamı ucuza yaşamak istemektedirler. Bu bağlamda öğrenciler üniversite seçerken üniversitenin bulunduğu şehrin özelliklerini de incelemekte ve ona göre tercih yapmaktadırlar. Yirmi dört öğrenci üniversitenin bulunduğu şehrin özelliklerini incelediklerini ve kendilerine uygun buldukları için bu şehirdeki üniversiteyi tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Bu konuda bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

“Hava yolu ile kolay ve ucuz ulaşım imkânının olması nedeni ile bu şehirde bulunan üniversiteyi seçtim.” (Kadın yüksek lisans öğrencisi - Rusya)

“Çünkü Kocaeli bir sanayi şehri ve burada kuram ile uygulamayı bir arada elde edebiliyoruz. Dahası bu üniversite Türkiye’deki en ünlü üniversitelerden biri...” (Erkek lisans öğrencisi - Afganistan)

“Bence Kocaeli öğrenme için çok iyi bir şehir, çünkü çok büyük değil. Ben büyük bir şehirde kendimi güvende hissetmiyorum. O nedenle kendi kültürüme tarihi geçmişime yakın olan bu şehirdeki üniversitede öğrenim görmeyi tercih ettim.” (Kadın lisans öğrencisi - Bosna-Hersek)

“Üniversitenin bulunduğu şehir İstanbul’a çok yakın. İstanbul’dan bütün dünya ülkelerine havayolu ulaşımı olduğu için ulaşım daha kolay ve ucuz.” (Kadın yüksek lisans öğrencisi - Meksika)

“İstanbul’a yakın olduğu için bu üniversiteyi tercih ettim. Çünkü İstanbul tarihi, kültürel ve turistik bir şehir. Hem de bulunduğum şehre göre daha pahalı. Kocaeli ucuz, sessiz, sakin bir şehir. Böylece hem sakin ucuz bir şehirde yaşıyorum, hem de İstanbul’a giderek oranın imkânlarından yararlanıyorum.” (Erkek yüksek lisans öğrencisi - Ürdün)

Bireysel Etmenler

Dördüncü ana tema olan bireysel etmenler ana teması; ilgi ve yeteneklere dayalı bölüm tercihi ve kültürel benzerlik olmak üzere iki alt temada incelenmiştir.

İlgi ve yeteneklere dayalı bölüm tercihi

Bir öğrencinin ilgisine, yeteneğine uygun bir üniversiteyi seçmesi onun öğrenim başarısını ve iş başarısını yakından etkilemektedir. Bu süreçte öğrenciler önce kendilerini tanımaya çalışmakta daha sonra da kendilerine uygun bölüm ve üniversiteyi bilerek ve isteyerek tercih etmeye çalışmaktadırlar. Bu nedenle öğrencilerin ilgi ve yetenekleri öğrencilerin bölüm ve üniversite tercihlerinde önemli bir etkiye sahiptir. Onaltı öğrenci sevdikleri, istedikleri bölümün bu üniversitede bulunduğunu ifade ederek bu üniversiteyi tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Bazı öğrenciler bu konuda şunları dile getirmişlerdir:

“Uzmanlaşmak istediğim bölüm bu üniversitede yer alıyordu. Bu nedenle bu üniversiteyi tercih ettim.” (Erkek doktora öğrencisi - Cezayir)

“Türkiye’yi fantastik buluyorum. Üniversitenin bulunduğu şehir İstanbul’a çok yakın ve fantastik bir ülkede okuma düşüncesi beni bu üniversiteye çekti.” (Erkek yüksek lisans öğrencisi - Sudan)

Kültürel benzerlik

Her ne kadar bölgemizdeki öğrencilerin ilk tercihleri Kuzey Amerika ve Avrupa ülkelerindeki üniversiteler olsa da, bu ülkelere daha önce gönderilen öğrenciler ve ailelerinin bu ülkelerde yaşadıkları kültürel uyum sorunları nedeniyle, öğrenciler kendilerine kültürel ve mekânsal olarak daha yakın ülkelerdeki üniversiteleri tercih edebilmektedir (Şemeret, 2015). Hangi ülkede, hangi şehirde, hangi üniversitede öğrenim görmek istediğimiz toplumsal alışkanlıklarımızla ve kültürümüzle de yakından ilgilidir. Yedi öğrenci kendi kültürü ile öğrenim gördüğü ülkenin kültürünün benzerliğini gerekçe göstererek üniversite seçtiklerini ifade etmişlerdir. Kültürel benzerliği gerekçe gösteren bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

“Kendi kültürüme yakın bir ülkede, çatışmalardan şiddetten uzak bir şehirde, sessiz sakin bir üniversitede öğrenim görmek için bu üniversiteyi tercih ettim.” (Erkek doktora öğrencisi - Suriye)

“Kendi kültürüme yakın bir üniversitede kaliteli bir tıp eğitimi almak istediğimden bu üniversiteyi seçtim.” (Kadın tıp fakültesi öğrencisi - Bosna Hersek)

“Akrabalarım bu şehre yakın yerlerde oturuyorlar. O nedenle bu üniversiteyi tercih ettim.” (Kadın lisans öğrencisi - Fransa)

Sosyal Etmenler

Beşinci ana tema olan sosyal etmenler ana teması; tanıdık önerisi ve üniversitenin sosyal olanakları olmak üzere iki alt temada incelenmiştir.

Tanıdık önerisi

Üniversitelerin web sayfalarından, bloglardan edinilen bilgilerin yanında, üniversitenin mezunlarından, üniversiteyi gören aile üyeleri ve tanıdıklardan edinilen bilgilerle, tanıdık önerileri öğrencilerin üniversite seçiminde etkili olmaktadır. Görüş bildiren 12 öğrenci bu üniversitenin mezunlarından, arkadaşlarından, öğretmenlerinden, akrabalarının ve aile üyelerinin tavsiyeleri nedeniyle bu üniversiteyi seçtiklerini ifade etmiştir. Tavsiye ile üniversiteyi tercih eden öğrencilerin görüşlerinden bazıları şunlardır:

“Çünkü üniversitenin kampüsü çok güzel ve çok yüksek kalitede eğitim veriyor. Ayrıca Yemenli birçok arkadaşım burada öğrenim gördüler ve zengin bilgiler kazandılar.” (Erkek lisans öğrencisi - Yemen)

“Bu üniversiteden birçok mübendis arkadaşım mezun oldu ve bu üniversite mübendislik bölümleriyle iyi bilinen bir üniversitedir.” (Erkek lisans öğrencisi - Sudan)

“Lise öğretmenlerimiz üniversitenin iyi bir eğitim düzeyi olduğunu bize söylemişti.” (Kadın lisans öğrencisi - Afganistan)

“Aile dostumuz bir akademisyen bu üniversiteyi önerdiği için seçtim.” (Erkek doktora öğrencisi - Kazakistan)

“Çevremden ve araştırmalarımın, web sayfalarındaki bloglardan iyi duyumlar aldığım için tercih ettim.” (Kadın lisans öğrencisi - Kosova)

“Üniversitenin web sitesinden ilginç bir üniversite olduğunu düşündüm, üniversitenin taribi ve bazı etkinlikleri hoşuma gitti...” (Kadın yüksek lisans öğrencisi - Bahreyn)

Üniversitenin sosyal olanakları

Üniversite öğrencilere bilgi, teknik veya sosyal becerileri kazandırmanın yanında, kişilik gelişimi, yaratıcılık, girişimcilik, özgüven gelişimi, değişik dil ve kültürlerle hâkim olma, özgür ve özgün düşünebilme kapasitesi, etkin ve verimli iletişim yeteneği gibi mesleki beceriler dışındaki yetenekleri kazandırma konusunda da fırsatlar sunmalıdır. Bu bağlamda seçilecek üniversite bireyin mesleki becerilerini geliştirmenin yanında öğrencilerin diğer yaşam becerilerini de geliştirmelidir. Üniversitenin öğrenci aktiviteleri, öğrenci kulübü sayısı ve faaliyetlerinin yoğunluğu, uluslararası faaliyetler ve eğlence etkinlikleri, tiyatro, ses sanatçıları, geziler, yarışmalar, defileler, sergiler düzenlenip düzenlenmemesinin öğrencilerin üniversite tercihinde etkili olduğu görülmektedir. Ayrıca öğrenciler; üniversite ortamının uyumlu olması, sakin olması, dostça olması, sosyal etkinlik fırsatları sunması gibi değişkenlere dikkat ederek üniversite seçmektedirler. Yedi öğrenci üniversitenin sosyal olanaklarını inceleyerek üniversite tercihinde bulduklarını ifade etmiştir. Bazı öğrencilerin bu konudaki fikirleri şu şekildedir:

“Dostça bir eğitim ortamı var ve üniversitenin kötü olmayan bir ünü var bu nedenle bu üniversiteyi tercih ettim.” (Erkek yüksek lisans öğrencisi - Ruanda)

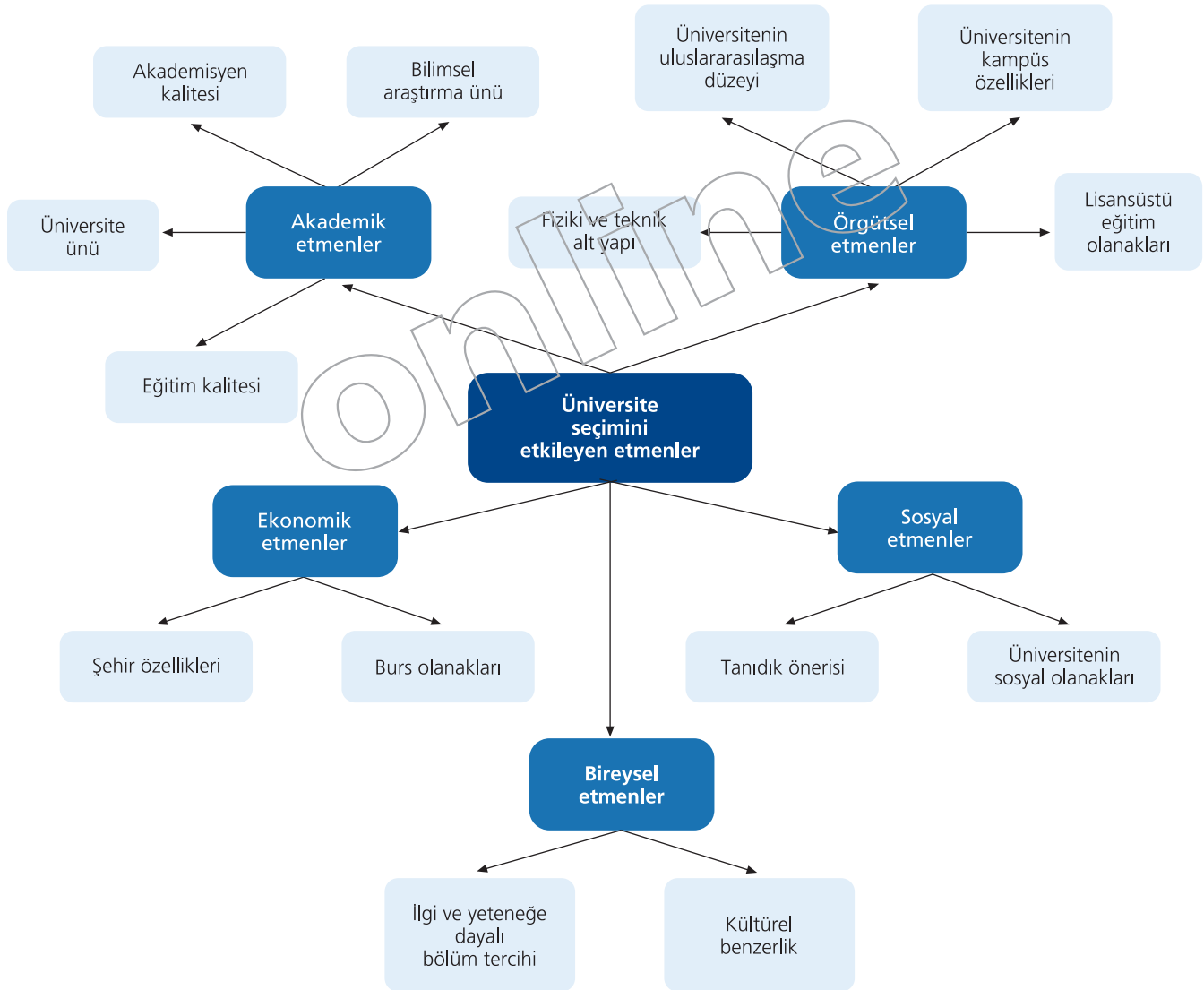
“Üniversite çok iyi ve üniversite kampüsünde yapacak birçok sosyal etkinlik var.” (Kadın lisans öğrencisi - Kongo)

“Türkiye’deki en iyi üniversitelerden biri ve öğrenciler için arkadaşça ve yakın bir üniversite olduğunu düşündüğüm için bu üniversiteyi seçtim.” (Erkek doktora öğrencisi - Çad)

Araştırma bulguları incelendiğinde; uluslararası öğrencilerin Türkiye’deki üniversiteleri tercih ederken etkilendikleri etmenlerin; akademik, örgütsel, ekonomik, bireysel ve sosyal etmenler olmak üzere beş ana tema altında gruplandığı görülmüştür. Ayrıca her ana tema kendisini oluşturan alt temalardan oluşmaktadır (■ Şekil 1).

Tartışma ve Sonuç

Akademik saygınlık ve kurum imajı üniversite tercihinin etkileyen önemli bir ölçüttür. Üniversite bünyesinde bulunan öğretim elemanlarının bilimsel yayınlarının nitelik ve niceliği, kamuoyunda isimlerinin olumlu anlamda bilinir olması, eğitim kalitesi, üniversitenin isminin toplumda saygın bir üniversite olarak algılanması, mezunlarının merkezi sınavlarda ve iş bulmadaki başarısı, akademik saygınlık ve kurum imajı akademik faktörler olarak ele alınmaktadır. Yapılan birçok araştırmada (Anchey, Krishnan ve Nurtjahja, 2007; Soutar ve Turner,

■ Şekil 1. Uluslararası öğrencilerin üniversite tercihlerinde etkili olan faktörler.

2002) üniversitelerin saygınlığının öğrencilerin üniversite tercihinde en önemli ölçüt olduğu ortaya konulmuştur. Üniversite tercihinde öğrencilerin dikkate aldıkları bir diğer önemli ölçüt ise üniversitelerin imajıdır (Baker ve Brown, 2007; Briggs, 2007). Bu çalışmada üniversitenin akademik eğitiminin ve personelinin kalitesi, üniversitenin genel olarak ve bilimsel araştırmalardaki ünü uluslararası öğrencilerin üniversite seçerken etkilendikleri akademik etmenler olarak saptanmıştır.

Üniversitelerin fiziki alt yapıları da öğrencilerin tercih ölçütlerinde önemli bir yere sahiptir. Örneğin Soutar ve Turner (2002) Avustralya'da üniversite tercihinde etkili olan faktörleri inceledikleri çalışmalarında 10 faktör arasında kampus atmosferinin üniversite tercihinde %10 nisbi önemle beşinci sırada yer aldığını saptamıştır. Ayrıca Lin (1997) Hollanda'da yaptığı çalışmada üniversite kampüsündeki öğrenci yaşamı, modern binalar, uluslararası öğrenci yapısı gibi değişkenlerin öğrencilerin üniversiteyi tercih etme nedenleri arasında önemli bir yere ait olduğunu bulmuştur. Price ve diğerleri (2003) ise, İngiltere'de yaptıkları çalışmalarında yurt ya da öğrenci evi tarzında modern barınma olanaklarının, iletişim ve bilgi teknolojilerinin varlığının, iyi bir çalışma ortamı olmasının üniversite tercihinde önemli ölçütler olduğunu bulmuşlardır. Bu çalışmada üniversitenin yerleşke özellikleri, fiziki ve teknik alt yapı olanakları, lisansüstü eğitim olanakları ve üniversitenin uluslararasılaşma düzeyi uluslararası öğrencilerin üniversite seçiminde etkilendikleri örgütsel etmenler olarak belirlenmiştir.

Gerek öğrencinin, gerek üniversitenin, gerekse üniversitenin bulunduğu şehrin ve ülkenin ekonomik koşulları öğrencilerin üniversite tercihini etkileyen önemli nedenlerden biridir (Briggs ve Wilson, 2007; Chapman, 1981). Öğrenciler üniversite eğitimi alacakları üniversitelerin öğrenim ücretlerini, üniversitenin yaşam koşullarını, üniversitenin bulunduğu şehirdeki barınma olanakları ve bunların maliyeti, ulaşım ücretleri, üniversitenin ve diğer kurumların sağlayabileceği burs ve yardım imkânlarını dikkate alarak tercihte bulunmaktadır (Coccarri ve Javalgi, 1995; Joseph ve Joseph, 2000; Ming, 2010). Üniversitelerin öğrencilerine sundukları finansal yardım olanakları da seçim sürecinde öğrencilerin göz önünde bulundukları etkenlerden biridir (Jackson, 1986; Yusof, Ahmad, Tajudin ve Ravindran, 2008). Örneğin üniversitelerin öğrencilerine sunduğu burslar, yarı zamanlı iş imkânları, ücretsiz kurslar, lojman olanakları gibi durumlar üniversiteleri daha çekici hale getirmektedir. Ayrıca, mezuniyet sonrası için öğrencilere iş bulmaları ve işe ulaşmada onlara aracılık etmeleri de üniversiteleri tercih etmede etkili olabilmektedir (Coccarri ve Javalgi, 1995; Paulsen, 1990). Araştırmalar üniversitenin bulunduğu coğrafi konunun üniversite tercihinde etkili olduğunu göstermişlerdir

(Mangan, Hughes, Davies ve Slack, 2010). Öncelikle üniversitenin konumunun, kişinin yaşadığı ya da çalıştığı coğrafi konuma yakın olması maliyet açısından bir tasarruf sağlamaktadır (Briggs ve Wilson, 2007; Moogan ve Baron, 2003; Shank ve Beasley, 1998). Araştırma sonucu üniversitenin burs olanakları ve üniversitenin bulunduğu şehrin özellikleri uluslararası öğrencilerin üniversite seçiminde etkilendikleri ekonomik etmenler olarak ortaya konulmuştur.

Öğrenciler kişisel yetenek, ilgi, beklenti, değer ve kişilik özelliklerine göre tercih yapmaktadırlar (Kıyak, 2006). Ancak öğrencilerin yakın çevresindeki kişilerin de öğrencilerin üniversite seçiminde etkili olduğu görülmektedir (Anılan, Çemrek ve Anagün, 2008). Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine dayalı olarak bölüm tercihinde bulunmaları ve öğrencilerin geldikleri ülkenin kültürü ile öğrenim gördükleri ülke kültürünün benzerlikleri uluslararası öğrencilerin bireysel etmenler ana teması atında toplanan üniversite seçim faktörü olarak belirlenmiştir.

Öğrencilerin üniversite seçim sürecinde etkili olan bir diğer etmen ise tavsiyeler, üniversite ile ilgili edinilen bilgiler ve duyumlardır. Okuldaki danışmanın, ailenin, arkadaşların, öğretmenlerin tavsiyeleri ve düşünceleri öğrencilerin üniversite seçim sürecinde etkili olmaktadır (Moogan ve Baron, 2003; Özyürek ve Atıcı, 2002). Briggs ve Wilson (2007) arkadaş ve öğretmen tavsiyesi, aile ve rehberlik telkini, üniversitenin web sayfası, ağızdan ağza duyulanlar, dergi ve gazete reklamı, yerleşke ziyaretleri gibi bazı bilgi kaynaklarının İskoçya'da üniversite tercihini etkilediğini ortaya koymuştur. Üniversitenin konumunun kişinin yaşadığı, çalıştığı ya da ailesinin yaşadığı yere yakın olması da öğrencilerin üniversite seçerken göz önünde bulundukları bir diğer etmendir. Öğrenciler ailelerinin yaşadığı yer ile üniversitenin bulunduğu yerin yakın olmasına ucuz, kolay ve hızlı ulaşım açısından dikkat etmektedirler (Absher ve Crawford, 1996; Briggs, 2007; Ming, 2010). Günümüzde bilgi teknolojilerinin gelişmesi ve bilgiye ulaşma maliyetlerinin azalması ve bilgiye kolay ulaşılabilmesi ile birlikte üniversite seçiminde bulunacak adaylar karar sürecinde çok daha rasyonel davranabilmektedir.

Üniversitenin bulunduğu şehrin sosyal olanakları da üniversitenin konumuyla ilgili dikkate alınabilecek diğer etmenlerden olabilir (Soutar ve Turner, 2002). Ataerkil toplumlarda öğrencilerin, ailelerinin de telkini ile kendi kültürlerine yakın yerleri tercih ettikleri görülmektedir. Özellikle kız öğrenciler ailenin ikamet ettiği bölgelerde ya da bu bölgelere yakın, güvenliği daha fazla olan yerleşkeleri tercih etmektedirler. Bu çalışmada da üniversitenin sosyal olanakları ve tanıdık önerileri uluslararası öğrencilerin üniversite seçiminde etkilendikleri sosyal etmenler olarak saptanmıştır.

Kaynaklar

- Absher, K., and Crawford, G. (1996). Marketing the community college starts with understanding students' perspectives. *Community College Review*, 23(4), 59–67.
- Ancheh, K. S. B., Krishnan, A., and Nurtjahja, O. (2007). Evaluative criteria for selection of private universities and colleges in Malaysia. *Journal of International Management Studies*, 2(1), 1–11.
- Anılan, H., Çemrek, F. ve Anagün, Ş. S. (2008). Ortaöğretim öğrencilerinin meslek seçimi ve üniversite tercihlerine ilişkin görüşleri (Eskişehir örneği). *e-Journal of New World Sciences*, 3(2), 238–249.
- Baker, S., and Brown, B. (2007). Images of excellence: Constructions of institutional prestige and reflections in the university choice process. *British Journal of Sociology of Education*, 28(3), 377–391.
- Briggs, S. (2007). An exploratory study of the factors influencing undergraduate student choice: The case of higher education in Scotland. *Studies in Higher Education*, 31(6), 705–722.
- Briggs, S., and Wilson, A. (2007). Which university? A study of the influence of cost and information factors on Scottish undergraduate choice. *Journal of Higher Education Policy and Management*, 29(1), 57–72.
- Cerna, L. (2014). *The internationalisation of higher education: Three European universities in comparative perspective*. Working paper no: 114, Centre on Migration, Policy and Society, Oxford University.
- Chapman, D. (1981). A model of student college choice. *Journal of Higher Education*, 52(5), 490–505.
- Coccarri, R., and Javalgi, R. (1995). Analysis of students' needs in selecting a college or university in a changing environment. *Journal of Marketing for Higher Education*, 6(2), 27–39.
- Çetinsaya, G. (2014). *Büyüme, kalite, uluslararasılaşma: Türkiye yükseköğretimi için bir yol haritası*. Ankara: YÖK. 2 Mart 2016 tarihinde <<https://forum.yok.gov.tr/docs/YolHaritasi.pdf>> adresinden erişildi.
- de Wit, H. (2008). *Changing trends in the internationalisation of higher education*. 17 Mart 2016 tarihinde <<http://www.cshe.unimelb.edu.au/research/seminarpapers/deWitPres061008.pdf>> adresinden erişildi.
- Gavcar, E., Bulut, Z. ve Karabulut, A. (2005). Öğrencilerin iktisadi ve idari bilimler fakültesini tercih nedenleri ve beklentileri (Muğla Üniversitesi örneği). *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 21–39.
- Jackson, G. A. (1986). *Workable, comprehensive models of college choice. Final and technical report to National Institute of Education*. Cambridge, MA: Harvard University.
- Joseph, M., and Joseph, B. (2000). Indonesian students' perceptions of choice criteria in the selection of a tertiary institution: Strategic implications. *International Journal of Educational Management*, 14(1), 40–44.
- Kalkınma Araştırmaları Merkezi (KAM) (2015). *Yükseköğretimin Uluslararasılaşması Çerçevesinde Türk Üniversitelerinin Uluslararası Öğrenciler İçin Çekim Merkezi Haline Getirilmesi Araştırma Projesi Raporu*. 8 Nisan 2016 tarihinde <http://kam.kalkinma.gov.tr/wp-content/uploads/2015/04/Uluslararası_Oğrenci_Raporu_2015.pdf> adresinden erişildi.
- Kıyak, S. (2006). *Genel lise öğrencilerinin meslek seçimi yaparken temel aldığı kriterler*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Lee, J. J., and Schoole, C. (2014). *Pull factors and obstacles for international students in South Africa*. International Education Association of South Africa (IEASA). 9 Mart 2016 tarihinde <<http://www.universityworldnews.com/article.php?story=20140905134914811#.VA2qdYcG2wU.twitter>> adresinden erişildi.
- Li, M., and Bray, M. (2007). Cross-border flows of students for higher education: Push–pull factors and motivations of mainland Chinese students in Hong Kong and Macau. *Higher Education*, 53(6), 791–818.
- Lin, L. (1997). What are the student education and educational related needs? *Marketing and Research Today*, 25(3), 199–212.
- Mangan, J., Hughes, A., Davies, P., and Slack, K. (2010). Fair access, achievement and geography: Explaining the association between social class and students' choice of university. *Studies in Higher Education*, 35(3), 335–350.
- Maringe, F., and Carter, S. (2007). International students' motivations for studying in UK HE: Insights into the choice and decision making of African students. *International Journal of Educational Management*, 21(6), 459–475.
- Mazzarol, T., and Soutar, G. N. (2002). Push-pull factors influencing student destination choice. *International Journal of Education Management*, 16(2), 82–90.
- Mehboob, F., Shah, S. M. M., and Bhutto, N. A. (2012). Factors influencing student's enrollment decisions in selection of higher education institutions (HEI's). *Interdisciplinary Journal of Contemporary Research in Business*, 4(5), 558–568.
- Ming, J. S. K. (2010). Institutional factors influencing students' college choice decision in Malaysia: A conceptual framework. *International Journal of Business and Social Science*, 1(3), 53–58.
- Moogan, Y. J., and Baron, S. (2003). An analysis of student characteristics within the student decision making process. *Journal of Further and Higher Education*, 27(3), 271–287.
- OECD (2009). *Higher education to 2030 (Vol. 2): Globalisation*. Paris: OECD.
- OECD (2011). *Education at a glance, 2011*. Paris: OECD.
- OECD (2014). *Education at a glance, 2014*. Paris: OECD.
- Özer, M. (2012). Türkiye'de uluslararası öğrenciler. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 2(1), 10–13.
- Özgülven, İ. E. (2011). *Psikolojik testler*. Ankara: PDREM Yayınları.
- Özoğlu, M., Gür, B. S. ve Coşkun, İ. (2012). *Küresel eğilimler ışığında Türkiye'de uluslararası öğrenciler*. Ankara: SETA.
- Özyürek, R. ve Atıcı, M. (2002). Üniversite öğrencilerinin meslek seçimi kararlarında kendilerine yardım eden kaynakların belirlenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(17), 33–42.
- Paulsen, M. B. (1990). *College choice: Understanding student enrollment behavior*. (Report No. EDO-HE-90-60), Washington, D.C.: ERIC Clearinghouse on Higher Education.
- Price, I., Matzdorf, L., and Agahi, H. (2003). The impact of facilities on student choice of university. *International Journal of Educational Management*, 21(10), 212–22.
- Ramasubramanian, S., Gyure, J. F., and Mursi, N. M. (2003). Impact of internet images: Impression-formation effects of university web site images. *Journal of Marketing for Higher Education*, 12(2), 49–68.
- Sayan, Y. ve Aksu, H. H. (2005). Akademik personel olmayan lisansüstü eğitim yapan bireylerin karşılaştıkları sorunlar üzerine bir çalışma. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17, 59–60.
- Shank, M. D., and Beasley, F. (1998). Gender effects on the university selection process. *Journal of Marketing for Higher Education*, 8(3), 63–71.
- Soutar, G. N., and Turner, J. P. (2002). Students' preferences for university: A conjoint analysis. *The International Journal of Educational Management*, 16(1), 40–45.

- Şemeret, M. (2015). Türkiye ve İngiltere yükseköğretimindeki uluslararasılaşma politikalarına karşılaştırmalı bir yaklaşım. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 5(1), 27–31.
- Tekelioğlu, S., Başer, H., Örtlek, M. ve Aydın, C. (2012). Uluslararası öğrencilerin ülke ve üniversite seçiminde etkili faktörler: Vakıf üniversitesi örneği. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 4(2), 191-200.
- THE (2015a). *Times Higher Education Supplement*. 2014-2015 THE One Hundred under Fifty. 8 Nisan 2016 tarihinde <<http://www.timeshighereducation.co.uk/world-university-rankings/2014/one-hundred-under-fifty/>> adresinden erişildi.
- THE (2015b). *Times Higher Education Supplement*. 2014-2015 THE World University Rankings. 8 Nisan 2016 tarihinde <<http://www.timeshighereducation.co.uk/world-university-rankings/2014-15/world-ranking/>> adresinden erişildi.
- Wilkins, S., and Huisman, J. (2013). Student evaluation of university image attractiveness and its impact on student attachment to international branch campuses. *Journal of Studies in International Education*, 17(5), 607–623.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- YÖK (2016). *Öğrenci sayıları*. 8 Nisan 2016 tarihinde <<http://istatistik.yok.gov.tr>> adresinden erişildi.
- Yusof, M., Ahmad, S. N. B., Tajudin, M., and Ravindran, R. (2008). A study of factors influencing the selection of a higher education institution. *UNITAR e-Journal*, 4(2), 27–40.

online